

Koduuurimise meistrikläss Roelast

EVELIN POOLAMETS

Kulina mõisa koolimuuseumi eestvedaja

Eestis pole enam harv nähtus, kui mõni küla või alevik oma lood kokku kogub ja neist raamat sünnib. See, et ühe kandi kodulugudest kaks raamatut välja antakse, on ebatavaline, kui kolm, siis omamoodi ime.

Just sellega on hakkama saanud MTÜ Roela Kodukandi eestvedajad Maret Tralla ja Kärt Põllu. Kolmas Roela kodulugude raamat nägi ilmavalgust selle aasta märtsi alguses. Raamatu esitlusel selgus, et trükkimist ootavad veel kaks osa.

Sari "Minu kodu lugu" on õigupoolest kogumik enam kui 30 aasta jooksul Roela koolis ajalooõpetaja Maret Tralla juhendamisel koostatud uurimistöödest Roela aleviku ning selle ümberkaudsete asulate ja objektide kohta. Need lood tutvustavad elanikkonna eluolu ja sündmusi muinasajast tänapäevani. Tööd sisaldavad haruldast mälestuste mosaiiki ja hulganisti fotosid.

"Ajaloolaste tegemiste eesmärgiks on mõista inimesi nende kaasaegsuses, hingelaadis, mõista selleks, et olla õiged pärijad läinutele ja head pärandajad tulijatele," ütles teenekas õpetaja Maret Tralla.

Siinkohal tahakski innustada kõiki õpetajaid Mare Tralla eeskujul suunama lapsi kodukandi lugusid uurima ja kirja panema. Teisalt, paljud õpilaste või innukate kodu-uurijate tööd ongi jäänud sahtlitesse tolmuma. Kui pabermaatuni ei jõutagi, siis oleks hea need digivormis rahvale kättesaadavaks teha.

Roela kant on nüüdseks tõusnud üheks koduloo poolest paremini uuritud kohaks Eestis. Ajalooürikuid otsides leiab arhiividest märke sageli siis, kui on tegu mõne kohtuasja, omandi vahetuse, maksude või laenuküsimisega. Nii pärineb aastast 1691 Kulina mõisa kohta säilitatav vanim dokument, mis käsitleb tüli rendiõigusega seoses.

Eesti on teinud tänaseks digitaalrevolutsiooni ka arhiividokumentide osas. Aadressilt <http://ais.ra.ee/> tasub otsida, kas veebiurikute avalikustamine on jõudnud ka sinu pereni. Suguvõsauurijate võimalused koduarvutist oma esivanemaid otsida on igal juhul erakordselt head. Huvitavad ja inimlikud

lood ei säili üksnes dokumentides, vaid ka rahvajuttude ja mälestustena.

Näiteks Viru-Jaagupis võib kohata inimest, kelle vanemate juures kirjanik Erni Krusten käis rahvalugusid kogumas. Neist sündis lõpuks raamatu "Noorte südamed" I ja II osa. Nii on tänapäeva jõudnud lood Kulina mõisnik Babinist, krutskitega mehest, kes naabruses asuvaid siniverelisi saksu narritas. Tänu Krusteni tööle teame, kuidas õelat parun Taubet omakohtu korras saunas kinni hoiti või kuidas vanatüdruks jäänud preili Stackelberg leidis aastakümneid hil-

jem vana lõngakera seest oma kosjakirja.

Trükkimist ootavast neljandast raamatust leiab põhjaliku uurimistöö Vinni vallast aastatel 1990–2005 ning sellest ajast, kui külanõukogust sai vald. Lisaks saab lugeda ettevõtlusest ja MTÜdest Roelas, maareformi mõjust, tuletõrjeseltsist ja paljust muust.

Kõige mahukam tuleb sari ja viies raamat, mille sisuks on isiku-, suguvõsa- ja perelood. Isikulugude kaudu tajume Eesti keerulist ajalugu kõige paremini, sest ükski pere pole jäänud puutumata maailmasõja tormist, küüditamisest või lugematutest rahareformidest.

Minu jaoks on "Minu kodu lugu" eriti südamelähedane sel põhjusel, et just need lood aitavad pärast perega Kulinale kolimist sisse elada uude keskkonda.

Eestlased on sügavalt kodusku, mida toidavad mälujuured. Neid juuri saab aga ajalugu tundes ka ise alla kasvata. See ehk ongi Maret Tralla ja teiste kodu-uurijate üks väärtuslikumaid töövilju.

MINU KODU LUGU

